

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน และเป็นเครื่องอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (ศรีธา-ประภัสสร นิยมธรรม, 2519) ในแง่การศึกษา ภาษาจัดเป็นวิชาทักษะอันเป็นพื้นฐานนำไปสู่การเรียนรู้วิชาอื่น ๆ และเพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายของการเรียนการสอนภาษาไทยว่า ให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือ ความคิด ความเข้าใจ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ และมีเหตุผล (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2533) การจัดการเรียนจึงจำเป็นต้องเน้นทักษะที่สำคัญทั้ง 4 คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

การอ่านจัดเป็นทักษะที่มีความสำคัญที่สุดทักษะหนึ่ง เป็นการสื่อสารแบบหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะพิเศษ ไม่จำกัดเวลา สถานที่ เรื่องที่เป็นความจริง และความคิดคำนึง การอ่านเป็นพัฒนาการด้านหนึ่งของมนุษย์ ความสามารถในการอ่านจะงอกงามขึ้นตามความเจริญเติบโต การอ่านจึงจำเป็นและให้ประโยชน์แก่นมนุษย์มากทุกด้าน ทั้งในด้านศึกษาหาความรู้ การประกอบอาชีพ และการพักผ่อนหย่อนใจ ทั้งยังช่วยส่งเสริมให้ความรู้ความคิดของคนเราเพิ่มพูนขึ้น (จวิฬักษณ์ บุษปะกาญจน, 2523) ดังนั้นการอ่านจึงเปรียบเหมือนกุญแจทองที่จะไขไปสู่ความรู้ทั้งปวง (บันลือ พฤกษ์วัน, 2533)

ประเทิน มหาพันธ์ (2530) กล่าวไว้ว่า บุคคลที่มีทักษะในการอ่านสูง คือ สามารถเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้เป็นอย่างดีและรวดเร็วก็ย่อมมีโอกาสเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการอ่านได้มาก ดังที่ สมพร มั่นตะสูตร (2526) กล่าวว่า การอ่านเป็นการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์ทางตรงที่ให้ผลแก่ผู้แสวงหาอย่างมากที่สุด ทั้งในด้านความรู้และด้านความบันเทิง นอกจากนี้ยัง

สามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้อีกด้วยทั้งในการพูดและการเขียน

การอ่านที่นับว่ามีประโยชน์และมีคุณค่า ซึ่งนักเรียนควรจะได้รับจากการฝึกฝนนั้น มิใช่เพียงความเข้าใจในสัญลักษณ์หรืออ่านออกเสียงให้ถูกต้องเท่านั้น แต่ผู้อ่านควรจะอ่านเพื่อเข้าใจความ เพราะถ้านักเรียนเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้ถูกต้องก็จะได้รับความรู้จากการอ่านอย่างเต็มที่ จึงกล่าวได้ว่า หัวใจของการอ่านอยู่ที่การเข้าใจความหมายของคำที่ปรากฏอยู่ในข้อความนั้น และนอกจากนั้น Tinker (1968) ยังให้ทัศนะเกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่านว่า เด็กที่อ่านได้ดีมิใช่ อ่านได้ถูกต้องหรืออ่านได้อย่างรวดเร็วเท่านั้น แต่จะต้องประกอบด้วยความเข้าใจและสามารถจับใจความจากเรื่องที่อ่านได้ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความเข้าใจนั้นเป็นจุดหมายปลายทางของการอ่านทุกชนิด แม้จะมีผู้เชี่ยวชาญการอ่านให้นิยาม "การอ่าน" ไว้ต่าง ๆ กัน แต่ก็เห็นสิ่งเดียวกันคือ "ความเข้าใจ" (ศิริรัตน์ นิลคุปต์, 2526) นั่นคือ ถ้าผู้อ่านอ่านเรื่องราวต่าง ๆ อย่างเข้าใจจะทำให้ประสบผลสำเร็จในการอ่าน เพราะความเข้าใจทำให้รวบรวมความคิดในสิ่งที่อ่านได้ ดังนั้นสิ่งที่ควรเน้นที่สุดในการสอนอ่านคือ ส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านให้มาก

ปัญหาที่สำคัญของการสอนอ่านที่พบก็คือ นักเรียนขาดความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน หรือเข้าใจได้ช้า จับสาระของเรื่องไม่ได้ ถึงแม้ว่าหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ (2533) ได้กำหนดลักษณะการสอนที่มุ่งให้นักเรียนสามารถเข้าใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านและจับใจความได้อย่างรวดเร็ว แต่ในทางปฏิบัติ การสอนอ่านก็ยังประสบความล้มเหลว แม้จะเน้นทักษะการอ่านมากแล้ว ดังที่ ศิริกาญจน์ โทสมุณี (2521) กล่าวว่า ครูที่สอนในระดับประถมศึกษาส่วนมากนั้นถึงแม้รู้ว่าการอ่านเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นจะต้องฝึกฝนให้กับนักเรียน แต่ก็ไม่สามารถสอนให้เกิดทักษะการอ่านที่ดีได้ และ บันลือ พฤกษ์วัน (2522) ก็ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ครูในระดับประถมศึกษาใช้เวลาส่วนใหญ่ในการสอนอ่านมากกว่าการเรียนการสอนด้านอื่น แต่ก็ได้ผลยังไม่น่าพอใจ ทั้งนี้เพราะครูมักจะเน้นการสอนอ่านออกเสียงมากกว่าการสอนอ่านในใจเพื่อให้เกิดความเข้าใจ

ในคู่มือครูสอนภาษาไทย (กรมสามัญศึกษา, 2518) ได้กล่าวถึงความงอกงาม หรือ

พัฒนาการทางความสามารถในการอ่านว่า แบ่งได้เป็น 3 ระยะคือ

ระยะที่ 1 ระยะเริ่มอ่าน อยู่ในช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

ระยะที่ 2 ระยะมีความสามารถในการอ่านมากขึ้น อยู่ในช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

ระยะที่ 3 ระยะรู้จักนำไปใช้และใช้การอ่านเป็นเครื่องมือในการหาความรู้ และในการหาความเพลิดเพลิน

ซึ่งในช่วงระยะที่ 2 นั้นถือว่ามีผลสำคัญและจำเป็นต้องฝึกฝนให้เด็กเกิดทักษะให้มากยิ่งขึ้น สร้างทักษะในการจำคำ โดยรู้จักใช้เนื้อหา รูปภาพและรูปร่างคำเป็นเครื่องนำทางไปสู่การอ่านได้ กับให้รู้จักหลักการประสมคำ สะกดคำและการผัน ฝึกให้เด็กจำคำคุ้นตาให้มาก และแม่นยำ ฝึกทักษะในการจำเรื่องที่อ่านได้ รู้จักหาใจความและรายละเอียดที่สำคัญ สร้างนิสัยให้รู้จักอ่านตามลำพังโดยใช้เวลาฝึกฝนทุกวันเป็นประจำ ให้รายงานและอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องที่ได้อ่าน ฝึกให้มีการอ่านเร็วโดยจับเวลาและทดสอบความเข้าใจ ใช้ป้ายนิเทศสำหรับติดตามผลงาน และมีการจัดกิจกรรมในห้องเรียน

ครูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการฝึกทักษะการอ่านให้กับเด็ก ดังที่บุญเสริม ฤทธาภิรมย์ (2518) ได้กล่าวถึงการสอนเพื่อพัฒนาการอ่านสรุปได้ว่า การสอนอ่านนั้นควรวางจุดมุ่งหมายให้เด็กอ่านเป็นและคิดเป็น รู้จักแปลความและวิจารณ์เรื่องที่อ่านได้ นอกจากนั้นยังได้เสนอแนะถึงแนวทางในการสอนเพื่อพัฒนาการอ่าน ดังนี้

1. ครูจะต้องวางจุดมุ่งหมายในการอ่านไว้อย่างแน่นอนว่า ในการอ่านแต่ละเรื่องแต่ละครั้งต้องการให้เด็กมีทักษะด้านไหน ความมุ่งหมายควรวางไว้ในรูปของพฤติกรรมที่สามารถวัดได้อย่างแน่นอน

2. ควรเปิดโอกาสให้เด็กอ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ นอกเหนือจากแบบเรียน โดยเลือกให้เหมาะสมกับวัย

3. ตั้งคำถามประเภทที่ส่งเสริมให้เด็กคิดและวิจารณ์ รู้จักคาดการณ์ล่วงหน้าได้อย่างมีเหตุผล

4. ฝึกให้เด็กอภิปราย โต้เถียง วิเคราะห์เรื่องที่อ่านได้ ให้เด็กแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เป็นการฝึกให้รู้จักแก้ปัญหาและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

5. ทดสอบความสามารถในการอ่านของเด็กและควรเน้นหนักในด้านความเข้าใจ การแปลความ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า และการนำไปใช้ เพราะข้อสอบประเภทนี้จะส่งเสริมความสามารถของเด็กในด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจเป็นอย่างดี

6. ควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างกว้างขวาง เช่น อ่านเร็ว อ่านจับใจความหรือเพื่อความเข้าใจ การใช้ห้องสมุด การเก็บความหรือเรื่องราวจากหนังสือพิมพ์ ฝึกหัดตอบคำถาม การตั้งคำถาม หรือจัดในรูปเกมการแข่งขันต่าง ๆ ก็ได้

กิตติชาติ บุญเชื้อ (2520) ได้แบ่งกิจกรรมส่งเสริมการอ่านภาษาไทยไว้ 3 ประเภท คือ

1. กิจกรรมประกอบการสอน เป็นกิจกรรมที่ครูต้องจัดให้แก่เด็ก เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างสนุกสนานและเกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด
2. กิจกรรมเสริมบทเรียน เป็นกิจกรรมที่ครูควรจัดให้ผู้เรียน เพื่อเสริมบทเรียนแต่ละเรื่องให้ครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
3. กิจกรรมอิสระ เป็นกิจกรรมที่ครูน่าจะจัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีพัฒนาการและสัมฤทธิ์ผลในการเรียนมากที่สุด

Valette และ Disick (1972) กล่าวถึงการอ่านว่าเป็นทักษะที่เกิดจากการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนจากง่ายไปหายาก โดยแบ่งระดับความสามารถในการอ่านเป็น 5 ระดับ ได้แก่

1. ระดับทักษะกลไก เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในระดับการรับรู้ เป็นระดับของความสามารถที่นักเรียนแสดงออกทางความจำมากกว่าความเข้าใจ คือการที่นักเรียนสามารถสะกดคำ บอกความเหมือนและแตกต่างของคำได้ แต่ยังไม่เข้าใจสิ่งนั้น ๆ ดังตัวอย่าง

เห็นความแตกต่างระหว่างตัวอักษร ระหว่างคำ และระหว่างข้อความ หรือประโยค สามารถเลือกคำตอบที่ถูกต้องได้

เห็นความเหมือนระหว่างตัวอักษร ระหว่างคำ และข้อความหรือประโยค
สามารถเลือกคำตอบที่ถูกต้องได้

2. ระดับความรู้ พฤติกรรมระดับนี้อยู่ในขั้นการจำได้ คือระดับที่นักเรียนสามารถ
เข้าใจคำหรือข้อความที่พบเห็นบ่อย ๆ ตัวอย่างของสิ่งที่นักเรียนสามารถทำได้คือ

เลือกคำได้สอดคล้องกับเสียงที่ได้ยินหรือรูปภาพที่ได้มา

เลือกคำที่ไม่สัมพันธ์กับคำอื่นที่ให้มา

วาดรูปตามคำสิ่ง เช่น รูปนาฬิกาที่บอกเวลาต่าง ๆ กัน

จับคู่ระหว่างคำหรือข้อความที่คุ้นเคยกับคำแปลหรือความหมายเดียวกัน

จับคู่ระหว่างคำและความหมายของคำ

3. ระดับถ้อยโณ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นในขั้นนี้อยู่ในระดับความคิดหรือระดับที่
นักเรียนสามารถเข้าใจความหมายของเรื่องราวใหม่ ๆ ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างและคำศัพท์ที่
ได้เรียนมาแล้ว ตัวอย่างของสิ่งที่นักเรียนสามารถทำได้คือ

เข้าใจคำศัพท์ที่อยู่ในเนื้อเรื่อง

บอกได้ว่า ประโยคที่อ่านนั้นถูกหรือผิด

บอกได้ว่า ประโยคที่อ่านนั้นสามารถอธิบายรูปภาพได้เหมาะสมหรือไม่

เลือกข้อความที่เหมาะสมต่อเติมประโยคให้สมบูรณ์

แปลประโยคหรือเลือกประโยคที่เป็นตัวเลือกเหมาะสมกับที่กำหนดให้มา

4. ระดับการสื่อสาร เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในระดับของความเข้าใจ คือ มี
ความสามารถในการอ่านเรื่องราวที่มีโครงสร้างและศัพท์ใหม่ ๆ ได้เข้าใจ ตัวอย่างของสิ่งที่
นักเรียนสามารถทำได้คือ

อ่านข้อความที่ไม่คุ้นเคยด้วยความเข้าใจ โดยสามารถตอบคำถามแบบ
เลือกตอบเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน

ย่อเรื่องปากเปล่าหรือเขียนสิ่งที่อ่านไปแล้ว

เขียนสาระสำคัญเกี่ยวกับความคิด ข้อเท็จจริง หรือเรื่องที่ได้อ่าน
แปลคำหรือข้อความและให้คำจำกัดความของข้อความที่คัดมาจากเนื้อเรื่อง
ที่อ่านได้

อ่านอย่างคล่องแคล่ว โดยจับเวลาและได้ความหมายจากสิ่งที่อ่านมากที่สุด

5. ระดับวิเคราะห์วิจารณ์ เป็นระดับวิเคราะห์และประเมิน คือนักเรียนสามารถ
วิจารณ์เรื่องที่ได้ทั้งในแง่ของการใช้ภาษา และลีลาการเขียนของผู้เขียนได้ ตัวอย่างสิ่งที่นักเรียน
สามารถทำได้คือ

วิเคราะห์ข้อความที่ไม่คุ้นเคยมาก่อน เช่น บอกได้ว่า เหตุการณ์นั้นมีผู้สนทนา
กี่คน เกิดที่ไหน ความรู้สึกของผู้พูดเป็นอย่างไร

เข้าใจความหมายตามตัวอักษร และความหมายแฝง ทิศนะหรือแง่คิด ภาษาที่
เป็นมาตรฐานและลีลาในการใช้ภาษา

ประเมินข้อความที่ยังไม่คุ้นเคยมาก่อน สามารถประเมินได้ทุกด้าน และมี
การเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม

ความสามารถในการอ่านหรือความเข้าใจในเนื้อหาที่อ่านได้อย่างแจ่มแจ้ง จึงเป็นสิ่ง
สำคัญในการนำไปสู่ความก้าวหน้าและผลสำเร็จในการเรียน และครูควรจะต้องจัดกิจกรรมส่งเสริม
ให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน และสามารถเข้าใจสิ่งที่อ่านได้ นอกจากนี้ครูควรสนใจในด้านของ
ความเข้าใจในการอ่านให้มากขึ้น

การเรียนที่จะทำให้ผู้เรียนเจริญงอกงามได้ทุกด้านนั้น Dunn (1972) กล่าวว่า
กฎ 3 ข้อ ที่จะนำไปสู่การเรียนการสอนแผนใหม่อย่างมีประสิทธิภาพคือ ความถี่ ความเข้ม
และวิธีการหลากหลาย ในด้านความถี่ให้เน้นด้านการจัดกิจกรรมบ่อย ๆ ในด้านความเข้มให้เน้น
ในด้านส่งเสริมผู้เรียนเป็นรายบุคคล ในด้านวิธีการหลากหลายควรเน้นให้เด็กเข้าใจสื่อการเรียน
โดยให้เด็กได้ฟังได้เห็น ได้สัมผัสด้วยตนเอง เด็กจะได้ความคิดรวบยอดและเรียนรู้ข้อเท็จจริง
จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ได้ และเป็นไปตาม Valette และ Disick (1972) ได้เสนอแนะ

ให้จัดการเรียนและการสอนในลักษณะรายบุคคล โดยให้เรียนรู้ด้วยตนเองจะทำให้ผู้เรียนมีสมาธิ และมีความรับผิดชอบในการเรียนมากขึ้น กล้าตัดสินใจ และมีความมั่นใจเพราะได้กระทำเอง ก่อให้เกิดความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสารมากขึ้น และเพื่อให้เป็นไปตามที่หลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ที่กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ (2533) กำหนดให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม ให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงให้มากที่สุดและศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจนกระทั่งเกิดการเรียนรู้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสาร ซึ่งเป็นกิจกรรมอิสระ เพื่อให้ผู้เรียนฝึกฝนอย่างลึกซึ้งกว่าการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติและสามารถพัฒนาความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสาร

แผนการสอนที่จัดประกอบด้วยเนื้อหาที่คัดมาจากหนังสือพิมพ์ วารสาร นิทานต่าง ๆ ที่ตรงกับความสนใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งผู้วิจัยศึกษาจากผลงานของผู้ที่เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการหนังสือ และแบ่งประเภทของหนังสือที่นักเรียนสนใจ ได้แก่ เรื่องที่เป็นจริง เรื่องเพื่อฝัน เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ นิทานชาวบ้าน และสารคดีความรู้รอบตัว การจัดกิจกรรมการอ่านเพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านถูกต้องและตรงกับที่ผู้เขียนสื่อสารมาควรใช้กิจกรรมหลายรูปแบบ เพื่อมิให้ผู้เรียนเกิดเบื่อ และเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนกระตือรือร้นที่จะเรียน และค้นคว้าหาความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ควรจะรู้ ผู้วิจัยจึงได้คิดสรรกิจกรรมที่นักการศึกษาเสนอแนะไว้ดังนี้

กิจกรรมเรื่องภาพการ์ตูนประกอบเรื่อง เป็นกิจกรรมการอ่านที่มีคุณค่าทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในเรื่องราวที่อ่านได้อย่างรวดเร็ว และทำให้การสอนอ่านมีชีวิตชีวาเป็นอย่างมาก เพราะการ์ตูนดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้ดี และเด็กวัยนี้ชอบการ์ตูนมากกว่าวัยอื่น จึงมีประโยชน์ในการสอนอ่านเพื่อให้เกิดความเข้าใจในระดับการสื่อสารยิ่งขึ้น (พรพิมล ตรีโชติ อ่างถึงใน ประทีป แจงจิตต์, 2528)

กิจกรรมเกมต่อภาพ เป็นกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ปัญหา และแก้ปัญหาได้จริง ถ้าหากได้รับการช่วยเหลือ แนะนำจากครูอย่างเหมาะสมแล้วจะทำให้ นักเรียนมีพัฒนาการทางการอ่านอย่างเข้าใจทั้งในด้านการตีความ วิเคราะห์วิจารณ์ และแก้ปัญหา ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี (Littlewood อ้างถึงใน ประทีป แจ่มจิตต์, 2528)

กิจกรรมการอ่านแบบล่าคำตอบ เป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนได้ปฏิบัติเอง ทำให้รู้จักค้นหาความรู้ โดยครูจะให้คำถามหรือปัญหาเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน นักเรียนต้องค้นหาคำตอบเองโดยครูจะชี้แนะว่าควรจะได้คำตอบจากที่ใดบ้าง (ประพนธ์ เจียรกุล, 2521)

ผู้วิจัยได้นำกิจกรรมดังกล่าวมาสร้างแผนการสอนเพื่อสอนทักษะการอ่านในด้านความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสารไปพร้อม ๆ กัน จากการศึกษาถึงระดับความเข้าใจในการอ่านที่มีความเหมาะสมกับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก็เพราะเป็นระดับชั้นที่มีพัฒนาการทางความสามารถในการอ่านมากขึ้น สามารถที่จะจัดกิจกรรมฝึกฝนความเข้าใจในการอ่านให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นโดยเน้นที่ความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสารของ Valette และ Disick (1972) ซึ่งเป็นความเข้าใจในการอ่านเรื่องราวที่มีโครงสร้างและศัพท์ใหม่ นักเรียนสามารถอ่านข้อความที่ไม่คุ้นเคยด้วยความเข้าใจและตอบคำถามแบบเลือกตอบเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ย่อเรื่องปากเปล่า หรือเขียนสิ่งที่อ่าน เขียนสาระสำคัญ ความคิด ข้อเท็จจริงหรือเรื่องราวที่ได้อ่าน แปลคำหรือข้อความและให้คำจำกัดความของข้อความที่คัดมาจากเรื่องที่อ่าน อ่านอย่างคล่องแคล่วโดยจับเวลา และให้ได้ความหมายจากสิ่งที่อ่านมากที่สุด กำหนดเวลาให้อ่านข้อความแล้วเลือกตอบคำถามเป็นต้น นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่าในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนได้เรียนรู้คำและความหมายของคำมากมายแล้วจากการเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ประมาณ 1,250 คำ ตลอดจนประโยคต่าง ๆ มาพอสมควรที่จะเป็นพื้นฐานในการอ่านเพื่อความเข้าใจในระดับการสื่อสารได้ดี ทั้งนี้สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เริ่มการสอนอ่านอย่างจริงจัง (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2523) การจัดกิจกรรมคัดสรรที่เหมาะสมและสนุกสนาน เนื้อหาตรงกับ ความสนใจของผู้เรียนจะมีอิทธิพลต่อความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสารของนักเรียน ผู้วิจัย

จึงสนใจนำกิจกรรมดังกล่าวมาใช้สอน เพื่อเป็นแนวทางแก่ครูในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการฝึก
 การอ่านให้มีความเข้าใจแก่นักเรียนในชั้นและปรับปรุงการสอนอ่านต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมคัดสรร ซึ่งได้แก่ กิจกรรมเรียงภาพการ์ตูนประกอบ
 เรื่อง กิจกรรมการอ่านแบบล่าคำตอบ และกิจกรรมเกมต่อภาพ ที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านใน
 ระดับการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมคัดสรร

สมมติฐานของการวิจัย

การใช้กิจกรรมการอ่านหลายชนิดเข้าช่วยในการสอนอ่าน จะช่วยให้นักเรียนเกิด
 ความเข้าใจในเนื้อเรื่องที่เรียนควบคู่ไปกับความสนุกสนาน การที่จะทำให้นักเรียนมีพัฒนาการใน
 การอ่านสูงขั้นนั้น ครูควรให้ทำกิจกรรมง่าย ๆ ไปจนถึงกิจกรรมขั้นกระตุ้นให้นักเรียนคิดลึกซึ้งขึ้น
 ครูจึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ตามสมควร
 แก่วัย วิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนสนใจและเรียนการอ่านเพื่อความเข้าใจในระดับการสื่อสาร
 ด้วยความสนุกสนานคือ วิธีการสอนของครูที่จัดกิจกรรมได้เหมาะสม ครูต้องเป็นผู้ที่อาศัยกิจกรรมนำ
 ไปสู่จุดหมายปลายทางที่ต้องการจนเกิดการรู้ความหมายของเรื่องราวนั้นร่วมกัน (ส่วนิต ยมาภิช,
 2528) และที่สำคัญคือ ครูต้องเป็นผู้ที่เข้าใจเรื่องราวที่จะสื่อสารไปให้นักเรียนได้ดีเสียก่อน แล้วจึง
 จะถ่ายทอดไปเพื่อให้นักเรียนรู้และเข้าใจตรงกันทั้งสองฝ่าย

จากผลการวิจัยของประทีป แจ่มจิตต์ (2528) สรุปไว้ว่า กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่
 ประกอบด้วยเนื้อหาและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีเกมสนุกสนานและให้ความรู้ จัด
 ได้หลายรูปแบบ เพื่อมิให้ผู้เรียนเบื่อ กิจกรรมสามารถสื่อความหมายได้จริงในชีวิตประจำวัน

กิจกรรมเหล่านี้จะทำให้ให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านสูงขึ้น การอ่านจะมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นได้ก็ ต้องมีความเข้าใจในระดับที่ผู้เขียนสื่อสารมาได้เป็นอย่างดี กิจกรรมที่ผู้วิจัยคิดสรรมาได้แก่

กิจกรรมเรียงภาพการ์ตูนประกอบเรื่อง เป็นกิจกรรมการอ่านที่มีคุณค่า ทำให้นักเรียน มีความเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้อย่างรวดเร็ว และทำให้การสอนอ่านมีชีวิตชีวาเป็นอย่างมากเพราะ การ์ตูนดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้ดี จึงสามารถนำมาประกอบการสอนในการแสดงท่าทาง และอารมณ์ของสิ่งที่กล่าวถึงได้ (ถวัลย์ มาศจรัส, 2525)

กิจกรรมการอ่านแบบล่าคำตอบ เป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนได้ปฏิบัติเอง ทำให้รู้จักวิธี แนวทางและแหล่งในการค้นคว้าหาความรู้ ทั้งยังเป็นการเสริมพลังในการเรียนรู้ในตัวของผู้เรียน อีกด้วย (วราษา เพชรประดับ, 2528)

กิจกรรมเกมต่อภาพ เป็นกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ปัญหา และแก้ปัญหาได้จริง ถ้าหากได้รับการช่วยเหลือและการแนะนำจากครูอย่างเหมาะสม (Littlewood อ้างถึงใน ประทีป แจ็งจิตต์, 2528)

กิจกรรมส่งเสริมการอ่านเหล่านี้มีความสำคัญในการส่งเสริมความเข้าใจในการอ่าน ดังที่ อักษร รุ่งมณี (2525) ได้ศึกษาถึงผลเพิ่มความเข้าใจในการอ่านระหว่างการสอนปกติกับการสอนอ่านโดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน สรุปว่า นักเรียนมีผลเพิ่มของคะแนนความเข้าใจในการอ่านและทัศนคติต่อการอ่านทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แต่นักเรียนในกลุ่มทดลองมีอัตราเพิ่ม สูงกว่า ผู้วิจัยเห็นว่า กิจกรรมที่คิดสรรมานั้นมีลักษณะสอดคล้องกับเหตุผลและงานวิจัยดังกล่าว จึงสนใจที่จะศึกษาว่าการใช้กิจกรรมคิดสรรที่ส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสาร จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ด้านความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสารสูงขึ้น จึงตั้ง สมมติฐานดังนี้

1. นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้กิจกรรมคิดสรร มีผลสัมฤทธิ์ด้านความเข้าใจ ในการอ่าน ในระดับการสื่อสารสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนโดยไม่ใช้กิจกรรมคิดสรร
2. หลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้กิจกรรมคิดสรรมีคะแนน ผลสัมฤทธิ์ด้านความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสารสูงกว่าก่อนการทดลอง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2534 โรงเรียนชุมชนวัดจวงโก มิตรภาพที่ 157 กิ่งอำเภอ ลำสนธิ จังหวัด ลพบุรี จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน
2. ผู้วิจัยใช้เวลาในการทดลองรวม 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ วันละ 3 คาบ (1 ชั่วโมง) รวมเป็น 54 คาบ (18 ชั่วโมง) แบ่งเป็นเวลาเรียน 48 คาบ ประเมินผล 6 คาบ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการอ่านของผู้อ่านที่เข้าใจเรื่องราวหรือข้อความที่ผู้เขียนเขียนไว้ได้ตรงกัน โดยที่ข้อความหรือเรื่องราวนั้นมีโครงสร้างและศัพท์ใหม่ ๆ ที่ผู้อ่านไม่เคยเรียนมาก่อน และผู้อ่านสามารถที่จะตอบคำถามแบบเลือกตอบ ย่อเรื่องปากเปล่าหรือเขียนสิ่งที่อ่าน เขียนสาระสำคัญของความคิด ข้อเท็จจริง หรือเรื่องที่ได้อ่าน แปลค่าหรือข้อความและให้คำจำกัดความของข้อความที่คัดมาจากเนื้อเรื่องที่อ่าน และอ่านได้อย่างคล่องแคล่วตามเวลาที่กำหนดให้ได้

กิจกรรมคิดสรรที่ส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสาร หมายถึง กิจกรรมที่ผู้วิจัยนำมาส่งเสริมการอ่าน โดยมีเทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรม เป็นกิจกรรมอิสระ จัดนอกเวลาปกติ สัปดาห์ละ 3 วัน กิจกรรมการเรียนมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความรู้ในเรื่องที่อ่าน ความสนุกสนาน และพัฒนาความสามารถด้านความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสาร กิจกรรมคิดสรรประกอบด้วยกิจกรรมที่สอนอ่านเรื่องใดเรื่องหนึ่งไปพร้อม ๆ กันทั้ง 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเรียงภาพการ์ตูนประกอบเรื่อง การอ่านแบบล่าคำตอบ และเกมต่อภาพ

กิจกรรมเรียงภาพการ์ตูนประกอบเรื่อง เป็นกิจกรรมกลุ่มที่ใช้ภาพการ์ตูนเกี่ยวกับเนื้อเรื่องแจกให้นักเรียน โดยให้แต่ละกลุ่มปรึกษาและทำความเข้าใจกันเอง แล้วเรียบเรียง

ขั้นตอนของเรื่อง และส่งตัวแทนของกลุ่มออกมาเล่าเรื่องโดยใช้ภาพการ์ตูนประกอบในการเล่าเรื่องด้วย

กิจกรรมการอ่านแบบล่าคำตอบ เป็นกิจกรรมเดี่ยวที่ครูจะนำปัญหาหรือคำถามแจกลงให้นักเรียนและแนะนำวิธีการเรียน โดยดูจากคำแนะนำ แล้วให้นักเรียนค้นหาคำตอบตามลำดับจนเสร็จ ครูให้นักเรียนตรวจคำตอบจากเฉลยด้วยตนเองหรือครูบอกให้ตรวจด้วยปากเปล่า

กิจกรรมเกมต่อภาพ เป็นกิจกรรมกลุ่มที่ให้นักเรียนร่วมกันแก้ปัญหา วิเคราะห์เชื่อมโยงตามแนวเรื่อง ครูแจกบทสนทนาหรือข้อความสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อหา ซึ่งตัดแยกกันไว้แล้วนำมาต่อกันให้ได้ความถูกต้องสัมพันธ์กัน

ผลสัมฤทธิ์ด้านความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสาร หมายถึง ความรู้ความสามารถทางการอ่านเพื่อความเข้าใจในระดับการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งประเมินได้จากคะแนนสอบจากแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ด้านความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสาร

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกพึงพอใจ ความยินดี และเต็มใจที่ได้ร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งได้จากแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมคัดสรร โดยกำหนดเป็นคะแนน

การเรียนโดยไม่ใช้กิจกรรมคัดสรร หมายถึง การเรียนโดยให้นักเรียนอ่านเนื้อเรื่องในใจด้วยตนเอง และค้นหาความหมายของศัพท์ ครูให้แบ่งกลุ่ม ร่วมกันปรึกษาและทำความเข้าใจเนื้อเรื่องว่าถูกต้องหรือไม่ แล้วส่งตัวแทนออกมาเล่าเรื่อง จากนั้นครูถามคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องแล้วให้ทำแบบฝึกหัด

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หมายถึง นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2534 โรงเรียนชุมชนวัดจวงโก มิตรภาพที่ 157 กิ่งอำเภอ ลำสนธิ จังหวัด ลพบุรี

ข้อตกลงเบื้องต้น

นักเรียนไม่เคยเรียนหรืออ่านเรื่องในแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ด้านความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสารที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาก่อน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหลักและทฤษฎีการสอนอ่าน ความเข้าใจในการอ่าน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การสร้างแผนการสอน การสร้างแบบทดสอบจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการทดลองเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2534 โรงเรียนชุมชนวัดจตุรพักตรพิมาน 157 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จังหวัดลพบุรี จำนวน 60 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างประชากรแบบง่าย โดยวิธีจับสลากจากห้องเรียนจำนวน 2 ห้องเรียน ได้เป็นตัวอย่างประชากรกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน

3. สร้างแผนการสอนโดยใช้กิจกรรมคิดสรร จำนวน 16 แผน และแผนการสอนโดยไม่ใช้กิจกรรมคิดสรร จำนวน 16 แผน แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม ความครอบคลุมเนื้อหาและกิจกรรม ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะ

4. สร้างเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ด้านความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสารจำนวน 60 ข้อ และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมคิดสรร จำนวน 20 ข้อ

5. นำเครื่องมือในการวิจัยไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม ความครอบคลุมเนื้อหาและภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

6. นำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ด้านความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสารที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่โรงเรียนบ้านหนองรี กิ่งอำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี ซึ่งไม่ใช่ตัวอย่างประชากร จำนวน 30 คน แล้วนำคะแนนมาวิเคราะห์ค่าความยาก และค่าอำนาจจำแนก คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากตั้งแต่ .20 - .80 และค่าอำนาจจำแนก .20 ขึ้นไป จำนวน 30 ข้อ

7. นำแบบทดสอบที่คัดเลือกไว้แล้ว 30 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองรี กิ่งอำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี ซึ่งไม่ใช่ตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มเดิม จำนวน 30 คน นำคะแนนมาหาค่าความเที่ยง โดยใช้สูตร คูแควร์ ริชาร์ดสัน ได้ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบเท่ากับ 0.68

8. นำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ด้านความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสารที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลองสอน ใช้เวลาทดสอบ 1 ชั่วโมง นำมาตรวจและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยการทดสอบค่าที

9. ทำการทดลองสอนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมโดยใช้แผนการสอนที่สร้างขึ้น ใช้เวลาสอนสัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 3 คาบ (1 ชั่วโมง) เป็นเวลา 6 สัปดาห์ รวมเป็น 54 คาบ (18 ชั่วโมง)

10. นำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ด้านความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสารไปทดสอบทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้เวลา 1 ชั่วโมง แล้วให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมคิดสรร

11. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ดังนี้

11.1 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบทดสอบและแบบสอบถาม

11.2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ด้านความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสารก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยการทดสอบค่าที (t-test)

11.3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ด้านความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสารหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยการทดสอบค่าที (t-test)

11.4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ด้านความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสารก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง ด้วยการทดสอบค่าที (t-test)

11.5 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มทดลองเมื่อเสร็จสิ้นการทดลอง ด้วยการหาค่าเฉลี่ยและแปลความตามเกณฑ์ที่กำหนด

12. นำผลการทดลองมาวิเคราะห์ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางให้ครูได้เข้าใจและเห็นความสำคัญในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อฝึกทักษะการอ่านและคิดสร้างเครื่องมือเสริมทักษะด้านความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสารแก่นักเรียนในระดับชั้นของตน
2. ได้ตัวอย่างการจัดทำแผนการสอนด้วยกิจกรรมคิดสรรและได้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านความเข้าใจในการอ่านในระดับการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
3. เป็นข้อมูลและแนวทางสำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาจัดกิจกรรมในการสอนอ่านในระดับประถมศึกษาต่อไป